

BALIK ve BALIKÇILIK

Kuruluşu : 1953

İÇİNDEKİLER

Amatör Balıkçı Gözüyle Aband Gölü	1
Donmuş, Tuzlanmış ve Kurutulmuş Balık ve Benzeri Mamullerin Millet- lerarası Piyasalardaki Son Dört Yıllık Durumu	4
Alabalıklar (XVI)	8
Palamut — Torik (I. Kısım)	13
1967 Dünya ve Türkiye'nin Su Ürünleri Üretimi	16
Dünya Balıkçılık Alemi	24

CİLT: XVII SAYI: 11

KASIM 1969

ET ve BALIK KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TARAFINDAN YAYINLANIR

BALIK ve BALIKÇILIK

Sahibi: ET VE BALIK KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Bu Sayıda yazı işlerini fiilen
idare eden

ORHAN KARAATA

Adres ve Müracaat Yeri

Abone Şartları :

ET VE BALIK KURUMU
BALIKÇILIK
MÜESSESESİ MÜDÜRLÜĞÜ
BEŞİKTAŞ — İSTANBUL
Telefon 463050-475198

YILLIK	15	LİRA
HARİCE	30	LİRA
İlan Ücretleri Müdürlükle kararlaştırılır.		

Not : Basılmak üzere gönderilen yazılar, Heyetçe incelenir, uygun bulunanlar basılır.

Yazılarda belirtilen görüşler, yazarların kişisel düşünceleridir.

Kapak Resmi : Hint - Pasifik bölgesinde bulunan bir *Achantochoetodon*'u göstermektedir. Balığın kuyruğunun uç kısmındaki süsler Arap harflerini andırmaktadır («Beautés du fond des mers» adlı kitaptan alınmıştır).

Baskı T.: 28.11.1969

24 Ocak 1970

Devlet Nüshası

BALIK ve BALIKÇILIK

Kuruluşu: 1953

Et ve Balık Kurumu tarafından her ay yayınlanır

CİLT: XVII

SAYI: 11

KASIM 1969

AMATÖR BALIKÇI GÖZÜYLE ABAND GÖLÜ

İbrahim BİLGE

Bu yaz Aband Gölüne alabalık avına giden meraklılar eli boş döndüler.

Hidrobiyoloji Enstitüsü tarafından üretilip her sene en az 500.000 balık atılan gölde alabalık bulamayan turist ve amatörler büyük bir telaş içindedirler. Halbuki daha üç sene evvelisine kadar göl lebalep alabalık dolu idi.

Bir türlü yenisi çıkarılamayan emektar Saydı Mahi kanunu bile, alabalığın yalnız ve yalnız sun'î ve yemli oltalarla tutulabileceğini, serpmeye, saçma, uzatma ve çevirme ağlarla alabalık avının yasak olduğunu sarahatle beyan ve menetmesine rağmen, Aband gölünde her gün, toplamı 1250 metre tutan beş tonoz fanyalı ağ ile alabalık tutulmaktadır.

Aband gölünün çevresi 7 kilometredir. Senelerdenberi sırf amatör ve turistler için üretilen balıklar, otel ve motellere satılmak üzere özel idare emriyle fanyalı ağlarla yok edilmektedir. Çevresi 7 kilometrelik bir gölde her gün 1250 metrelik ağ atılırsa o gölde elbette balık kalmaz.

Aband gölü özel idarenin tapulu malıdır. Aband gölünde alabalık avı ücrete tabidir. Meselâ bir sandal kiralayarak göle çıkan bir amatör, evvelâ göle çıktığı için on lira öder. Yakaladığı ilk üç balığın her biri için 3.5 lira verir. Sonraki balıklar için de balık başına 2.5 lira öder.

Özel İdare bu yolla bir gelir temin ederken, bilhassa kanunun yasakladığı usullerle gölde balığı kurutursa söylenecek lâf kalmamaktadır. 1968 senesinde özel idarenin ağlarla balık tutarak sağladığı gelir 63.000 liradır ki amatör ve turistlere yakalatacağı balıklardan alacağı ücretlerle bu parayı pekâla sağlayabilirdi.

Aband gölünün bir tek giriş ayağı vardır. O da çok küçük bir sudur. Balığın yumurta dökebilmesi için gireceği talî sular olmadığına göre yumurtalarını göle bırakması tabiidir. Bu da bir çok sebeplerden yumurtaların ziyan olması demektir. Demek oluyor ki göldeki planktonların kifayetsizliği yüzünden çoğalan balıkların esasen birbirlerini yiyeceği nazariyesi bir yana, özel idare, gölde sun'î yemleme tatbik etmelidir.

Özel idarenin gölün sahibi olması nedeni ile üretme istasyonundaki memurlarına verdiği emirlerle balığı imha yoluna gitmesi durdurulmalıdır.

Diğer büyük bir tehlike de ilkah mevsiminde tutulup yumurtaları sağılan dişi balıkların göle atılmayıp satışı arz edilmesidir. Başka memleketlerde sun'î ilkah yoluyla balık üretimi yapıldığı zamanlar, dişi balıkların yumurtaları büyük bir ihtimamla sağıldıktan sonra tekrar göllere veya derelere bırakılırken bizde dişi balıkların karınları yarılarak yumurtaları alınmaktadır. Bir kaç senedir devam edegelen bu usulsüz tahripler sonucu gölle ve alabalıkla ilgisi olanların ifadelerine göre iki sene evvel ağlardan her gün alınan balık miktarı 150-200 iken bu sene bu miktar 15-20 ye düşmüştür.

Bu azalışı tevil yoluyla izaha imkân yoktur. Herhangi bir amatör veya turistin gölde ulu orta balık yakalamasına imkân olmadığına göre kendi balığını kendi yok eden özel idare, bu sene harekete geçerek üretme istasyonunu genişletme yoluna gitmiş, 390.000 liraya çıkacak bir üretme tesisi projesini tatbik etmeye başlamıştır.

Bu teşebbüs memnuniyetle karşılanmakla beraber, başka bir problemle karşılaşılacağını şimdiden söyleyebiliriz: Balık üretiminde bakım ve yemleme en mühim davadır. Üretme istasyonlarında çalışan elemanlar, ilmî bir bilgiye sahip değildirler. Pratik bilgi ile bu işlerin halledileceği kanısında değiliz.

İngiltere ve Amerika gibi alabalığın bütün spesilerini üreten memleketlerde bile halâ zorluk çekildiği düşünülürse bizde bu işler için nasıl bir uzman kadrosuna ihtiyaç olduğu anlaşılır.

Orman bakım memurlarının kısa bir staj devresinden sonra üretme işinde kullanılmalarının bu davayı halledemiyeceği aşîkârdır.

İngiltere, Amerika, Kanada ve Japonya gibi alabalığı sırf ticarî gaye ile üreten memleketlerde bile yem ve yemleme konusunun büyük bir önem taşıdığı görülmektedir. Bakım da ayrı bir konudur.

Aband gölünde kış mevsimi erken başlar. Kar yağdığı zaman kalınlık iki metreyi bulur. İnsanın burnunu dışarı çıkaramadığı bir zamanda açık havuzlardaki balıkların nasıl yemlenecekleri büyük bir problemdir. Kaldı ki gölün bile buz tuttuğu bu devrede havuzlardaki buz çok kalın olacaktır.

Özel idarenin balık uzmanlarına şiddetle ihtiyacı olacaktır. Aband gölü çevresi gibi bir mıntakada kışın en şiddetli zamanında uzmanı barındırmak, ikamet imkânını temin etmek de bir meseledir. Bütün bunlar temin edilinceye kadar gene Aband gölünün kendisi en iyi bir üretme yeridir.

Hidrobiyoloji Enstitüsünün feragatli uzmanlarının küçük üretme istasyonunda üretip göle bıraktıkları küçük boyda 500.000 balığın gölde kendi inisiyatifleri ile yaşayıp üremesi bunu pek güzel isbat etmektedir.

Şurayı da belirtmek icap eder ki balık amatörleri Aband gölü çevresindeki iki metre kar kalınlığını şükranla karşılamaktadırlar. Hiç olmazsa bu mevsimde Abandda ağ atılamamakta, bir kaç ay için de olsa balığın nizamsız şekilde avlanması durmaktadır.

Son seyahatimizde Bolu kaplıcalarında karşılaştığımız Özel idare müdürü, bundan sonra gölde ağ atılmayacağını katiyetle ifade etmiştir. Sayın müdürün verdiği izaha göre yeni yapılacak üretme havuzlarında her sene üretilecek 960.000 balıktan 700.000 adedi göle bırakılarak amatörler tahsis edilecek, gölün içinde yapılacak büyük livarda yetiştirilecek 260.000 balık ise otellere ve lokantalara satılacaktır.

Gene özel idare müdürünün ifadesine nazaran yeniden tevsi edilecek üretme istasyonunda esaslı bilgiye sahip bir kadro olacak, yemleme davasında İngiltere ve Amerikada tatbik edilen en son usuller uygulanacaktır.

Bu bayanlar amatörleri son derece sevindirmekle beraber, biz gene de içsular ürünlerimizin kontrolünün bir esasa bağlanmasını, hattâ deniz ve içsular balıkçılığı mevzuunda müstakil bir genel müdürlük kurulmasına taraftarız.

Bugün Aband gölünde su üstüne çıkan tehlike alabalık cenneti memleketimizin bütün göl ve akarsularında belirlemektedir.

12.9.1969 günü Aband gölüne açılan 4 sandal ancak 3 balık alabilmiştir. 6.10.1969 günü Vize ormanlarında Yene suyuna giden 4 amatörün tutabildiği balık adedi 18'i geçmemiştir.

Bilhassa derelerimizde bulunan kıral balığı alabalıkların bomba, zehirli ot, sönmemiş kireç, çürük tütün suyu kullanılarak kırılması yü-

rekler acısıdır. Hakikî bir alabalık amatörü katiyen bu tür balık avcılığı yapmaz. Esasen alabalık çevrelerinde herkes birbirini tanır ve ne yolda çalıştığını bilir.

Amerika, İngiltere, Kanada ve Japonya gibi trout ve salmon cinsi alabalığı bol ve sanayii kurulmuş ülkelerde avlanma kanunlarla tahdit edilmiştir. Amatör balıkçılar balık avı ruhsatı olmadan balık avlayamazlar. Her amatör av ruhsatını yanında bulundurmamak mecburiyetindedir. Bizdeki başıbozukluğun önüne geçilme zamanı gelmiş geçmiştir bile...

— o O o —

DONMUŞ, TUZLANMIŞ VE KURUTULMUŞ BALIK VE BENZERİ MAMULLERİN MİLLETLERARASI PIYASALARDAKİ SON DÖRT YILLIK DURUMU

Fehmi ERSAN

1960 yılında teşkil edilmiş olan ve yurdumuzun da dahil bulunduğu OCDE teşkilâtı (İktisadî İşbirliği ve Kalkınma Teşkilâtı) —Organisation de Coopération et de Développement Economique—, demirperde ülkeleri haric, son dört yıllık Dünya donmuş, tuzlanmış ve kurutulmuş balık hareketleri hakkında bir rapor yayınlamıştır.

Her zaman belirttiğimiz gibi, yalnız kıyı avlarına bağlı kalmış olan balık endüstrimizin bugünkü çok kısır kapasitesi, yurdumuzun bu gibi piyasalarda kendini hissettirmesine imkân sağlamamaktadır. Bu yıl olduğu gibi zuhur eden akımla sağlanan bir kaç bin tonluk palamut stokumuz ile milletlerarası piyasaya girmemiz bahis konusu olmamakla beraber, diğer milletlerin alış verişlerine göz atmak faydalı olacaktır.

Miktarca az, fakat lezzet ve kalitesinin yüksekliği bir çok defalar yabancı uzman ve turistlerce ifade edilmiş olan torik, palamut ve uskumru gibi balıklarımızın gerek donmuş ve gerek taze halde bu müşteri rek pazarlarda büyük rağbet göreceği kesinlikle ifade edilebilir. Yeterki hızla gelişmekte olan donmuş muhafaza zinciri tekniğine uyalım ve av miktarlarımızı arttıralım.

Yukarda sözü edilen rapora göre, 1964-68 devresindeki istatistikler donmuş ticaret âleminde büyük gelişme olduğunu göstermektedir. Bu suretle değerlendirilen su ürünleri miktarı 4,5 milyon tona vararak 400 milyon dolarlık gelir sağlamıştır.

Yaklaşık olarak 20 yılda ulaşılan bu sonuç ise, ötedenberi «soğu zinciri» dediğimiz av teknesinden, tüketicinin sofrasına kadar takip edilen depolama ve dağıtma sisteminde gerekli olan teknikte yapılan büyük ilerleme sonucu elde edilmiştir.

Bu sâyede geniş kitlelere besin verilmiş ve su ürünlerinin çeşitli şekillerde işlenmesi sağlanmıştır.

Donmuş balıkların, diğer çeşit yiyeceklerle aynı zamanda ve benzeri ambalajlar içinde piyasalara arz edilmesi de büyük avantajlar kazandırmıştır. Soğuk nakil araçları ile perakende satışlar da bunda önemli derecede etki yapmıştır.

Bu ticarî hareketlerde aşağıdaki memleketlerin sanayileri çeşitli memleketlerin ham maddelerini işlemişlerdir:

Japon donmuş ton balığı Kaliforniya konservediliğinde, Kuzey Batı Atlantik ringa balıkları (donmuş) Almanya yarı konserve sanayiinde, Kuzey Afrika kabukluları (donmuş) Avrupa ve Amerika pazarlarında lüks besin olarak, dip ve yassı balıklar da donmuş filetolar halinde gezici araçlarla ve perakende satışlarla çeşitli pazarlarda değerlendirilmiştir.

Bu ticaret tamamen OCDE memleketleri arasında olmuştur. Yalnız Polanya 65-67 yıllarında yılda beş bin ton kadar fileto ihracatı ile bu piyasaya katılabilmıştır. Çeşitli milletlerarası sularda büyük avlar yapan Rusya ise kendi iç ihtiyaçlarını sağlamakla kalmıştır. Bu ülke bir vakitler Japonya'ya donmuş (bütün) balık satardı.

Yukarda sözü edilen donmuş balık piyasasında erişilmiş bulunan başarı, soğutma tekniğinde yapılan ilerleme ile mümkün olmuştur. Bu sâyede çok defa lokantalardaki tüketici, tabağındaki balığın taze halde mi yoksa dondurulmuş fileto olduğunu tefrik edememiştir.

Müşterinin lezzet anlayışı, pişirmedeki kolaylık, ambalaj ve fiyat gibi faktörler, av teknesinden rıhtıma indirilen balık üzerinde karar alınmasına âmil olmaktadır. Burada, taze halde işlenme veya dondurma şekillerinden biri seçilir. Eğer bu hususlara riayet edilmezse, yalnız bir pazar ile yetinilmek zorunluluğunu kabullenmek gerekir.

OCDE memleketleri arasında yapılmış olan bu alış verişlerde esas ülkeleri İngiltere ve Amerika teşkil etmiştir. Bu pazarlara yapılmış olan toplam ihracatın % 40'ını Kanada ve Japonya, % 20-25'ini Norveç - İzlanda - Danimarka yapmışlardır. Hollandaya düşen pay ise % 10 dur.

Bu gün İngiltere'nin hemen her yerinde «kızarmış patates-balık» lokantaları bulunmaktadır. Buralarda tüketilen filetolar önceleri taze halde iken gitgide dondurulmuş olanlar kullanılmaya başlanmıştır. Bu filetolarda deri bırakılması arzu edilmektedir. Bunun gibi Avrupa ve Amerika'da da bir çok pazarlarda dondurulmuş filetolar rağbet görmektedir.

Taze ve dondurulmuş ile tuzlanmış, kurutulmuş mamuller rekabeti:

Taze ürün, Fransa Almanya, İngiltere ve Amerika gibi büyük balık sanayii olan ülkelerde ham madde olarak donmuş mallarla rekabet

edebilmektedir. Tropik memleketlerde ise, kurutulmuş ve tuzlanmış olanlar eski tarihdenberi revacdadır.

Kıyılarda yaşayan halk ise, daima taze olanları tercih etmiştir. Bu bölgeler ihtiyaçlarını gece tutulup sabah karaya çıkarılan mallardan sağlamaya gayret ederler. Kıyılardan uzaklaştıkça durum değişir. Özellikle nüfusun yoğunlaştığı sanayi bölgeleri dondurulmuş mamuller ile yetinirler. Esasında da son yılların dondurma-ulaştırma tekniği taze ile dondurulmuş mallar arasındaki kalite farkını en aşağı hadde indirmiştir. Bu bakımdan tüketici bir tercih yapmaya lüzum duymaz.

Bazı hava şartları da bu piyasaya etkide bulunur. Meselâ, olağanüstü sıcaklarda donmuş mallar satışı üstünlük kazanır. Avların azaldığı günlerde de tazeler iyi fiyat bulmuştur.

Tuzlama ve kurutma mamulleri rekabeti:

Kurutulmuş veya tuzlanmış mamuller dondurulmuş olanlara göre çok eski maziyeyle sahiptir. Özellikle tropik ülkeler bu mallara asırlık müşterilerdir. Esas imalatçılar ise Norveç, Kanada, İzlanda ve kısmen de Fransa ile İspanya-Portekiz'dir. Bu ihracatçılar imalatlarında morina kullanırlar. Eskiden tercih edilen büyük balıklar zamanla azalmıştır.

Gelişmiş memleketlerde ağır tuzlamalara, çok kurutulmuş besinlere karşı isteksizlik olması ve müşteri ülkelerde de hayat seviyesinde günden güne gelişme olması nedeni ile bu tip mamullerin piyasalardan kalkacağı kanısı hasıl olmuşsa da son hareketler bunun erken verilmiş hatalı bir hüküm olduğunu göstermiştir. Bu piyasadaki fiyat düşüklüğünün başlıca nedeni, alıcı firmaların küçük kapasiteli oluşudur. Bu durumu düzeltmek için harcanan son çabalar sonuç verirse, bu tip mamul pazarlarında canlanma olacaktır. Bu suretle, yalnız morina ve benzeri balıkların dondurulmuş tiplerine olan talepler daha uzun zaman revacta olmayacak, tuzlama imalatının da yarı konservan bir metod halindeki fonksiyonu yine devam edecektir. Böyle dengeli bir piyasanın yaşaması ise temenniye şayandır.

Son yılların iki önemli olayı da Norveç ve İzlanda'nın Kuzey Afrika ve Karaip denizine yaptığı bu tip mamul ihracatını baltalamıştır. Bunlardan birisi Nijerya savaşı, diğeri de Jamaika Cumhuriyetindeki devallüasyon hareketidir. Bu durum karşısında Kanada hükûmeti Bureau Canadien aracılığı ile müdahale ile fiyat tanziminde bulunma zorunda kalmıştır.

Kurutulmuş ve tuzlanmış balık mamullerinin geleceği hakkında tahminde bulunmak zordur, fakat Afrika ülkelerinde ulaşılabilecek finansiyel düzelme ile bu tip mamullerin satışında belirli ölçüde artış olacağı beklenebilir. Diğer yandan ise, şimdiye kadar Afrikalı ve daha bazı tropik bölgesel halkın geleneksel besin muhafaza metodu olan bu mamullerdeki

tüketim seviyesinin, buralarda yaşayış tarzındaki gelişme ile azalacağı da unutulmamalıdır.

Genel olarak yapılan tahminlere göre, donmuş mamullerin miktarında gelecekte de artma kaydedilecektir. Ancak Kuzey Atlantik gibi milletlerarası av sahalarındaki aşırı avcılık (overfishing), avlama maliyetini yükseltmiştir. Bu yüzden filoların kâr hadleri düşmüştür. Bu durumun düzeltilmesi için ise, denizde geçen av müddetlerinin çoğaltılması, gemilerde dondurma işlerinin daha rantabl hale getirilmesi ve soğuk zincirinin daha da geliştirilmesi ileri sürülmektedir, çünkü bir yandan da Dünyanın hemen her yerinde hayat seviyesi yükselmekte, müşteri taze balığa karşı arzu duymaktadır. Yukarda da değinildiği üzere bu sebepten taze ile dondurulmuş arasındaki kalite farkının daha da azaltılması ticarî zorunluluk haline gelmektedir.

Varılan sonuca göre, her üç tip mamulün de bu gün için kendine has zorluk ve faktörleri yürürlüktedir. Eskiden olduğu gibi kendi aralarındaki bağımsız piyasaları yeniden canlanacaktır. Bu bağımsızlıkla beraber bu tip mamüller fiyat etkilerinde bulunmaktadırlar. Netekim, donmuş mallarda görülen fiyat düşmesi iki yıl içinde tuzlu balıklara da intikal etmiştir.

Bahis konusu raporda belirtildiğine göre, daima yükselen imalat fiyatları ve değişen müşteri çeşni anlayışı karşısında her üç tip mamul piyasalarında, gelecekte ideal bir denge teessüs edecektir. Bunun için bazı hükümet müdahaleleri de olacaktır. Bu raporun hazırlanma sıralarında ise şartların olumsuz görüldüğü kaydedilmekte, özellikle Kuzey Atlantik av sahalarında durumun gelecek yıllarda bozulacağı, bu yüzden balık istihallerinde azalma olacağı ileri sürülmektedir. Bunun sonucu olarak donmuş mamuller piyasasında 1964 denberi görülen fiyat rejimindeki düşme ve çıkmaların içindeki bir hadde istikrar umulmaktadır. Bunun da kötü şartlarda vuku bulacak bir düzelme şeklinde mütalaa edilmesi gerekecektir. Diğer yandan fiyatların av miktarlarına olan etkisi de göz önüne alınarak fiyatlarda 1966 başlarında olduğu üzere yükseleceği beklenmelidir.

Yukarda sözü edildiği üzere son dört yıllık Dünya donmuş deniz ürünleri ticareti, dört yüz milyon dolar gibi büyük bir seviyeye ulaşmış, bunun en büyük payı 234 milyon dolarla Kanada hesabına kaydedilmiştir. Bu ihracatın en önemli kısmı Amerika'ya yapılmış olup genel toplamın % 20 kadarı midye ve diğer kabuklular teşkil etmektedir.

Bu suretle Kanada, Japonya'dan sonra Norveç ile müştereken dünya su ürünleri ihracatında ikinciliği almış bulunuyor. Ancak, kendi beslenmesinde çıkan zorluklar sebebiyle 1967 yılında bu miktarlarda düşme kaydedilmiş, bunun Birleşik Amerika piyasalarında da etkisi görülmüştür.

Diğer yandan 238 milyon dolarlık rekolte ile Norveç büyük bir gelişme kaydetmiştir. Bu balıkçı memleket ihracatındaki donmuş fileto-
ların % 37 sini morina, % 28'i kara merlân ve % 16 sini da citari balığı
teşkil etmektedir. (1967 de üç milyon tonu bulan genel üretimin beşte
biri). Bu üç tip balıktan ayrıca tuzlama ve kurutma da yapılmaktadır.

1966 da 307 bin tona yaklaşan Japon donmuş balık ve benzeri ih-
racatının özelliklerinden biri de perakende satışların hızlandırılmış olma-
sıdır. Dünyanın birinci balıkçı memleketi olan Japonya istihsalinin bü-
yük kısmını iç piyasalarında tükettiği gibi 1966 da yaklaşık olarak 98
bin ton miktarında çeşitli kabuklular ile midye ithalâtı yapmıştır. Bu
cins su ürünlerinden 29 bin ton kadar da ihracatta bulunmuştur.

Yunanistan'da ise frigorifik tesisatlı filoların sayısı artırılarak
31.800 tonluk kapasiteye ulaşılmış bulunmaktadır. Bu suretle adam
başına balık tüketimi 1966 da 4 Kg.a kadar yükselmiştir. 1962-65 yıl-
larında 8.500 tonu geçmiş bulunan donmuş balık ithalleri, hükümetce
konan kısıtlama sonucu 1967 de 2,609 tona düşmüştür.

Karides ve midyelerin teşkil ettiği ihracat ise 1967 de 969 tondan
ibaret kalmıştır.

— o O o —

ALABALIKLAR (XVI)

Yazan : Emekli Koramiral
Şeref Karapınar

GÖL ALASI balığı :

ASIL ALA balığından farkı vücudunun daha büyük, uzunca ve üs-
tuvane şeklinde olması pulları daha uzun ve burnu nisbeten daha kısa-
dır. Renkleri umumiyetle açık olup sırtta yeşil ve mavi inikâslar yapan
inci renginde yanlarda daha açık ve karında gümüşidir. Üreme zamanı
erkek fertlerin rengi daha parlak ve sırtta koyu kırmızı olur. Sırt ve
anal yüzgeçleri 11, karın yüzgeci 9 şualıdır. Kuyruk kanadı az çatallı,
başı küçük ve üst çenesi uzuncadır. Galsama kapaklarında, sırt yüzge-
cinde ve sırtta siyah benekler vardır. Bu balıkların en büyük özelliği
daima göllerde yaşamalarıdır. İsmi de buradan almıştır. Yumurtaları-
nı göl dibindeki kaynaklara dökerler. Kaynak bulamadıkları takdirde
göle akan tatlı sulara girerek orada yumurtlarlar. Bizdeki alabalıkla-
rın en lezzetlisi bunlar olduğu kabul edilmektedir. Abant gölünde yaşı-
yan SALMO TRUTTA ABANTICUS türü bir nevi göl alası balığıdır.

DENİZ ALASI balığı :

Rengi ve şekli itibarıyla SOM balığına çok benzeyen bu balığa Al-

manyada «Gümüşlü Som», Fransada «Ala som» gibi isimler verilmektedir. Aslen denizde yaşar. Üreme zamanı olan ilkbahar aylarında denizden tatlı sulara girerek derelere çıkar ve orada yumurtlarlar. Başı ve galsama kapakları ufak, pulları incedir, ağzında bir takım sivri dişleri vardır. Sirt yüzgeci 14, anal yüzgeci 11, karın yüzgeçleri 10 radyaslıdır. Başında, sırtında ve yanlarında göğüs ve kuyruk yüzgeçlerinde yıldızimsi siyah noktalar bulunur. Gözleri ufaktır. Burnu siyahtır. Renkleri sırtta yeşile çalar sincabi, yanlarda beyaza yakın kül rengi ve karında kırmızı inikâslar yapan parlak beyazdır. Denizden nehirlerle ilk girdiği zaman üst kısmı gümüş gibi parlamaktadır.

Diğer alabalıkların eti beyaz olmasına mukabil bunun eti kırmızı ve çok lezzetlidir.

Vatanı Atlas Okyanusudur. Karadenizde az bulunur. En büyüğü 1. 5-2 kilo ağırlıkta olur.

DAĞ ALASI balığı:

Bu balığın diğer alabalıklardan farkı vücudunun pek ufak olması ve renginin koyuluğudur. En büyüğü 25-30 santimetre boyunda olur. Sirt yüzgeci 13, anal yüzgeci 12 ve karın yüzgeçleri 8 şualıdır. Kuyruk kanatlarının çatalı belirsizdir. Rengi sırtta yeşil, karında beyazdır. Göğüs yüzgeci sarı diğer yüzgeçleri kırmızı renkte olup vücudunda ve göğüs yüzgeçlerinde siyah ve kırmızı benek ve lekeler bulunur. Ormanlar arasında yüksek dağlardan akan soğuk dere ve çaylarda yaşadığından DAĞ ALASI balığı ismi verilmiştir.

Bu balıklar obur ve yırtıcı olurlar. Bulundukları sularda ufak balık bırakmazlar. Ayrıca kurtlar ve krüstaselerle beslenirler. Eti kırmızı lezzetli ve kolay hazmedildiğinden makbuldür. Bursada Uludağdan akan Nilüfer çayındaki alabalıklar bu cinse mensuptur.

Türkiyede muhtemelen en fazla bulunan alabalıklar bunlardır. Fakat memleketin hemen her tarafındaki yüksek rakımlı dağ derelerinde mevcut olan alabalıkların yalnız «DAĞ ALASI» ismi ile isimlendirilmiş olması kâfi olmasa gerektir. Çünkü bunların yaşadıkları muhit şartlarına göre muhtelif tür veya alt türden teşekkül etmesi ihtimali kuvvetlidir.

GÖLGE balığı :

Karakin Deveciyanın kitabında Fransızca ismi OMBRE COMMUNE olarak gösterilmiştir. Bu isimle Michel Duborgel isimli Fransız yazarın LA PÊCHE ET LES POISSONS DE RIVIÈRE isimli kitabında bulduğum balık SALMONIDAE familyasından THYMALLUS THYMALLUS ilmi adını taşımaktadır. Bizde esasen büyük bir ticarî hareket göstermeyen alabalıklar, Som bahğı ve gölge balığı birbirinden kolayca tefrik edilemeyecek kadar birbirine benzemektedirler.

Karakin Deveciyanın Gölge balığı adını verdiği bu balık da alabalık familyasındandır. Sırtının ortasındaki 14 radyaslı sırt yüzgeci pek yüksek ve geniş olduğundan Gölge balığı ismi verilmiştir. Anal yüzgeci 13, karın yüzgeçleri 15 radyaslıdır. Kuyruğu açık çatallıdır. Daima ber-rak sulu nehirlerde ekseriya alabalıklarla birarada bulunur. Etinin lez-zeti ala balıklarınki kadar mükemmeldir. Başu küçük, üst çene alt çe-neden az uzun, vücudu ve kuyruğu uzunca ve pek basıktır. Rengi sırtta yeşille karışık mavi olup yanlarda esmer renkli bantlar ve bütün vücutta yaldızlı şualar bulunur. Pulları büyük, ağzı ufak, dill düzgün ve diş-leri incedir.

Küçük fertlerde renk değişik olup bütün vücutta gümüş rengi be-yaz ve sırtta az kurşunidir. Büyüdükçe kül rengi yahut sarılık peyda ettiğinden ufak bir gölge balığı büyük ferde benzememektedir.

Umumiyetle 20-30 santimetre boyunda ve 250-300 gram ağırlıkta olurlar. Fakat 3 kiloluk fertler de görülmüştür. Eti beyaz olup hıyar kokusuna benzer bir rayihası vardır. Ufak krüstaseler, balık yumurta-ları, balık yavruları ve bilhassa ufak tatlısu karidesiyle beslenirler. Ze-mini taşlık ve kumluk olan temiz sularda yaşarlar bulunduğu sular bir az kirlenirse derhal başka temiz sulara kaçarlar. Büyükleri derin su-larda, küçükleri sığ sularda dolaşırlar. Üreme mevsimi ilkbahardır. Yu-murtaların kuluçka müddeti suyun hararetine göre 12-25 gündür.

Gölge balığının eti çok nazıktır. Çabuk bozular. Bu sebeple avlanır avlanmaz pişirilip yenilmesi tavsiye edilir. Yumurtası sarı ve kesesiz-dir. Tuzlanır ve Japon havyarı gibi kırmızı bir renk alır.

Türkiyede alabalık üretimi :

İlk defa başarı ile Abant gölünde tatbik edilmiştir. Bu göl Bolu vilâyetinde 1328 metre yükseklikte çam ormanları arasında küçük bir göl olup 1.25 kilometre kare yüz ölçümündedir. Azamî derinliği 18 met-redir. Göl etraftan gelen daimi menba sularıyle beslendiği gibi dipte kuvvetli bir kaynağın mevcudiyeti de tahmin edilmektedir. Gölün su-ları küçük bir ayak vasıtasıyla Bolu suyu — Büyük su — Dirgene ır-mağı — Devrek çayı — Filyos çayı üzerinden Karadenize boşalmak-tadır.

Eskidenberi gölde mevcut olan bir alabalık türü (SALMO TRUT-TA ABANTICUS) evvelce devamlı av yüzünden tükenmeğe yüz tutmuş-tur. Hidrobiyoloji Enstitüsü birçok bakımdan kıymetli olan bu balık-ları sunî ilkah yolu ile üretmek maksadıyla 1956 senesinde Bolu vilâye-tinin maddî yardımı ile teşebbüse girişmiş ve göl kıyısında bir üretme istasyonu kurularak sunî metodlarla alabalık üretimi Abant gölünde tatbikine başlanmıştır. Burada üreme mevsiminde canlı olarak avlanan gölün dışı balıklarından çıkarılan yumurtalar suni ilkah yolu ile üretil-

mekte ve çıkan yavrular bir müddet beslendikten sonra tekrar göle bırakılmaktadır. Bu sayede Abant gölündeki alabalıkların idamesi mümkün olmuş 1957 senesinde yarım milyon yumurta işlenmiştir. O tarihtenberi Abant gölünde alabalık üretimine devam edilip edilmediği hakkında bir malûmata sahip olmamakla beraber bu üretimin gayesi göldeki alabalık stokunu artırmak büyük şehirlerimize balık sevkiyatı yapmak ve hatta Avrupa memleketlerine canlı balık yumurtası ihraç etmek suretiyle döviz temin etmektir.

Türkiyede alabalık avcılığı :

Bütün dünyada ileri memleketlerin tatlı sularında en fazla rağbet gören bir spor olarak yalnız olta ile avlanan tatlısu alabalıklarının bizde her yerde aynı metodik sistemle avlanmadığı muhakkaktır. Memleketimizin birçok yerlerinde alabalıkların üreme mevsiminde toplu halde dar sulara gelmelerinden istifade edilerek küçük derelerin kısa mesafede mecralarını değiştirmek ve suyu kesilen kısımda kalan balıkları yakalamak suretiyle, yahut dinamitle veya balığın bulunduğu az derince sulara tüfek veya tabanca ile ateş ederek balıkları sersemletmek suretiyle veyahutta balıkların yumurta dökmek üzere sokuldukları sığ sular da geceleri ışıkla görerek zıpkınlamak suretiyle avlandıkları hakkında çeşitli usuller kullanıldığı söylenmektedir. Ne derece doğru olduğunu bilmemekle beraber bir tarihte Erzurum vilayetinde Dumludaki bazı derelerin menbalarına yakın sular da alabalıkların üremek üzere sürüler halinde bir araya geldiği zamanlarda dereden gaz tenekeleriyle çıkarıldıklarını işitmiştim.

Alabalıklarımızın bilhassa üreme mevsiminde hiç bir nizam ve tahdide tabi olmadan avlanmaları dinamit ve zıpkın gibi illegal (kanuna mugayir) usuller kullanılması memleketimizde esasen henüz teessüs etmemiş olan alabalık ticaretini tamamiyle hareketsiz bir hale getirmiş ve bu değerli balıkların bir türlü lâıyk oldukları iktisadî ehemmiyeti kazanamamalarına sebep olmuştur. Bizde Ticaret Bakanlığının su ürünleri avcılığının tanzimine dair her sene yayınladığı sirkülerlerde Alabalık avı tahdit edilmiş olmasına rağmen teftiş ve kontrol teşkilâtımız noksan olduğundan yukarıda izah ettiğimiz kanuna mugayir usullerin tatbikine mani olunamamaktadır.

Türkiyede Alabalık avına mahsus yasak ve tahditler:

8 eylül 1963 tarih ve 2/20509 sayılı kararname ile ve 5639 sayılı kanunla Türkiyede su ürünlerinin nesillerinin korunması, miktarlarının arttırılması iktisadi ölçü ve özelliklerde yetiştirilmelerinin sağlanması amacı ile su ürünleri avcılığının düzenlenmesi konusunda Ticaret Bakanlığına büyük yetkiler verilmiş olduğundan mezkûr Bakanlık her sene ve

ayrıca her lüzum gördüğü zaman av tahditlerine ait sirkülerler yayınlamaktadır.

Bütün deniz ve tatlısu ürünlerimizle ilgili olan bu sirkülerlerde Alabalık avı ile ilgili görülen kısımlar bir fikir edinmek üzere aşağıya çıkarılmıştır:

«Bazı göllerimizle rākımı 900 metreden az olan diğer göl, baraj ve akarsularda 1 mayıstan, ağustos nihayetine kadar avlanmak yasaktır.

Yine bazı göllerimizle rākımı 900 metrenin üstünde olan diğer göl, baraj ve akarsularda 1 hazirandan, ağustos nihayetine kadar avlanmak yasaktır.

Kanun, kararname ve nizamnamelerle mevzuatta yeralmış bulunan su ürünlerine ait yasak ve tahditlerden bazıları şöyledir:

a) Avlanması menedilen su ürünlerini yasak süresince nakletmek veya satmak yasaktır.

b) Balık avında torpil, dinamit ve benzeri patlayıcı maddeler kullanmak şiddetle yasaktır.

c) Geceleri karbür ve asetilen gibi kuvvetli ziya neşreden vasitalardan faydalanarak zıpkınla balık avlamak yasaktır.

d) Deniz, göl ve derelerde her mahalde müstamel olmayan âlat vasıtasıyla balık avlamak, nehir ve derelerde sıhhate muzur bataklıklar meydana getirecek şekilde çit ve set yapmak, kimyevî terkip istimaliyle balıkların tohum ve yumurtalarını bozmak ve yok etmek yasaktır.

e) Zâbita-i saydiye nizamnamesinin 30. maddesinde tesbit edilmiş olan ölçülerden ufak gözlü ağ kullanmak yasaktır.

Bu yasakların aksine hareket edenler hakkında kanunî hükümler tatbik edilecektir.

Bilumum idare ve zabıta teşkilâtı ve liman reislikleri su ürünlerine müteallik yasak ve tahditlerin uygulanmasıyla görevlidirler. Bu yasak ve tahditlere ait suçlara müteallik hükümlerde nahiye ve zabıta müdürlerinin polis, jandarma, orman memurları ve arazi ve emlâk korucularının tahrir ve şehadetleri muteber olduğu gibi bu memurlarla bilumum kaçak tutmağa memur olanlar yukarıda yazılı suçlar hakkında tutanak tanzimine yetkilidirler.

SON

İstifade edilen eserler:

Marine fishes of the Atlantic coast — Charles M. Breder Jr. —

Trout of California — J. H. Wales —

Japanese fisheries — Asia Kyokai —

«Nimbus» salmon and steelhead hatchery — California fish and game Dep. —

Salmon and steelhead of California — California fish and game Dep. —

- California's Golden trout — California fish and game Dep. —
Angler's guide to lake Tahoe — Nevada Fish and Game Commission —
Offshore fishes of California — John E. Fitch —
La Pêche et les poissons de rivière — Michel Duborgel —
Encyclopaedia Britannica
National geographic magazines
Türkiye deniz balıkları tayin anahtarı — Dr. Fethi Akşiray —
Balık ve Balıkçılık — Karakin Deveciyan —
Karadeniz havzası balıkları — Prof. Dr. E. Slastenenko —
Hidrobioloji mecmuaları
Balık ve Balıkçılık Mecmuaları
Hayat Ansiklopedileri
Türkiye Ansiklopedisi
Amatör balıkçılık — Levent Alev —
Sularımızın mahsulleri — İsmail Özkul —
Balıkçının cep kitabı — Selçuk Kaskan ve Muzaffer Atak —

— o o o —

PALAMUT — TORİK

I. Kısım

Sıtkı ÜNER

Palamut-Torik uskumru ailesindendir. Geçici balıklardandır. Genel olarak halkımız küçüğüne palamut, büyüğüne Torik der. Balıkçılar ise yavru halinden itibaren en büyük boya erişinceye kadar sırasıyle Çingene Palamutu veya vonoz, Palamut, Kestane Palamutu, Zindandelen, Torik, Sivri, Altıparmak, Peçuta gibi isimlerle anarlar.

Sür'atli yüzen bir balıktır. Saatte ortalama on deniz mili katedebilir. Yüzme kesesi yoktur. Hamsi, Çaça, Aterina, Çamuka, İstavrit, Sardalya, Uskumru, Kolyoz gibi balıklarla geçinir. İkinci yaşlarını doldurmak üzere iken cinsel olgunluğa erişirler. Zindandelenler dört yüz elli bin, daha büyükleri ise bir milyona kadar yumurta yaparlar. Yumurtalarını Mayıs ve Haziran aylarında dökerler. Döllenme dipile ilgisiz olarak deniz içinde olur.

Torik ve Palamutun vasıflarından biri de kendisinden küçük balıklara karşı düşman ve canavar olmasıdır. Özellikle Hamsi, Uskumru, İstavrit sürülerine saldırır. Göçlerini aksatır. Zaman zaman onları sürüler halinde sığırlara sıkıştırır. Balıkçı deyimiyle ÇURUM yaptırır.

Palamutlar Temmuz sonlarına doğru İstanbul Boğazında ve Karadenizin Boğaz ağzına yakın sahalarında görünür. Temmuzda İstavrit, Ağustosun ilk haftasında Uskumru boyunda olan bu küçük palamutlar

Ege ve Marmara'da yumurtasını dökmüş olan toriklerin yavrularıdır. Karadenizde sür'atle büyüyerek Eylül ortalarında normal birer palamut olurlar. Ayrıca Karadenizde dünyaya gelen ve eylülün ikinci haftasında aynı boya erişen arkadaşlarıyla birlikte sürüler halinde Marmaraya inişe başlarlar. Yine Karadenizde yetişenlerin bir kısmı da Anadolu sahillerine inerler.

Marmaraya doğru ilk akış yapan sürüler Boğazda eğlenmeyerek, deniz yüzüne yakın olarak sür'atle Marmaraya ulaşırlar. Bir kısmı Trakya sahillerinden giderek ve bir kısmı da Bandırma kıyılarını batı istikametinde takiben Çanakkale Boğazını geçip Ege Denizine girerler. Göçte geç kalmış sürüler de Marmara da kışlarlar.

Karadeniz'den iniş Aralık ortalarına kadar devam eder. Havalar müsait giderse bazı sürüler İstanbul Boğazında yatarlar.

Balıkçılar Palamutu iniş mevsiminde Karadenizin İstanbul Boğazına yakın sahalarında karşılarlar. Av yerleri İğneada'dan Ereğli ve bâzen daha doğuya kadar uzanır. Gündüzleri ve mehtapsız gecelerde gırgır ve voli ağılarıyla, mehtaplı gecelerde uzatma ağılarıyla, gündüzleri de ayrıca çapari ile tutulur.

Palamut sürüleri Boğazı geçip Marmaraya girince Trakya kıyılarındaki, Adalar civarında, Bandırma taraflarında gırgır ağılarıyla avlanır. Ayrıca Boğaziçinde çeşitli olta takımlarıyla ve dip ağılarıyla avcılığı yapılır.

Su üstü palamut çaparisinin yapılışı ve avcılığı:

Palamutlar inişte İğneada'dan Ereğliye kadar sahil bölgelerinde ve İstanbul Boğazında, kısmen de Marmara'da Çapari ile de avlanır. Avcılık Ağustos başlarından Kasım ortalarına kadar devam eder. Çapari avcılığı için kullanılacak deniz vasıtası, içten veya kıçtan takma motorlu sandallar ile orta boyda balıkçı motorlarıdır.

Palamutlar vonoz halinde iken çaparinin bedeni 60 - 70, köstekler 50 numara parlak renkte naylondan yapılır. Kösteklerin uzunluğu 25 santim olur. Kösteklere iki sıfır numara beyaz kalaylı iğne ve iğnelere de martı'nın veya kazın göğüz tüylerinden 3 adet bağlanır. Köstekler bedene kazıkbağı ve kazıkbağının her iki tarafına ikişer defa döndürülen ilmekle tesbit olunur. Bedene 50 ilâ 70 adet köstek dizilir.

Palamutlar normal boya ulaşınca çapariyi kalınlaştırmak gerekir. Bunun için beden 70 ilâ 90, köstekler ise 60-70 numara naylondan yapılır. İğneler de birer numara büyük konur.

Su üstü palamut çaparisi avcılığında sabahın erken saatlerinde beyaz tüyü, gündüzleri kırmızı horoz veya kınaya batırılarak kanarya sarısı renk alan martı veya kazın tüylerini taşıyan çapari kullanılırsa daha verimli netice alınır.

Palamut çaparisinin olta kısmı 130 yahut 150 numara naylondan yapılır. 35-40 kulaç uzunluğunda olur. Oltanın ucuna beş santim büyüklüğünde bir firdöndü bağlanır. Bu firdöndüye 120 numara kalınlığında bir metre uzunluğunda kolçak eklenip ucuna aynı büyüklükte bir firdöndü takılır. İkinci firdöndü çaparinin üst tarafında kasa haline getirilmiş kısmın ilmek yapılmak suretiyle oltaya eklenmesini sağlar. Böylece çapari esas oltaya düğümsüz eklenmiş olur. Başka bir deyimle kolay kolay kopmaz bir hale getirilir.

Çapari ile palamut avcılığına, âdet olduğu sabahları tanyeri ağarırken başlanır. Bunun için güneş doğmadan en az yarım saat evvel av mahallinde bulunmak lâzımdır. Ancak aralıklı olarak avın bütün gün devam ettiği de olur. Palamutlar vonoz halinde iken en verimli av bölgeleri Karadenizin Boğaz methaline yakın sahalarıdır.

Normal boydaki palamutların sahası ise İğneadadan Ereğli'ye kadar uzanır. Bu bölge kıyıdan itibaren 8 mil açığa kadar bir genişlik arzeder. İstanbul Boğazında ise, Boğaz ağzı, Karipçe, Poyraz, Filburnu, Geçilik, Büyükdere, Beykoz açıkları, Anadolu —Rumeli Hisarları arası, Vaniköy, Çengelköy, Beylerbeyi, Kuzguncuk önleridir.

Palamutların geçiş yapmakta olduğu sahaya yaklaşıırken olta denize bırakılıp gamı alındıktan sonra içeri çekilir. Çapariye eklenir. İskandil takılır. Denize sarkıtılır. Olta 25-30 kulaç kadar salıverilirken motorlu vasıta 3-4 mil sür'atle harekete geçirilir. Avcılık Karadenizde yapıyorsa genel olarak sahilden açığa, açıktan sahile dikey gezilir. Arada bir paralel veya eğik dolaşılır. İstanbul Boğazında ise sahanın darlığı ve akıntının durumu göz önünde tutularak akıntı yukarsına doğru hareket edilir. Ancak Büyükdere ve Boğaz ağzı geniş olduğundan muhtelif yönlerde gezilebilir.

Oltacıların av bölgesinde vasıtalarını birbirlerine engel olmayacak istikamette kullanmaları usuldendir. Aksi takdirde olta veya çapari üzerinden geçen diğer vasıta tarafından çignenerek koparılır. Su üstü çapari ile yapılan avcılıkta motorlu vasıta sandal büyüklüğünde bile olsa iki takım birden kullanmak mümkündür. Ancak bu usulde avcılık Karadeniz'de daha müsbet sonuç verir. Küçük vasıtalarda oltanın biri baş tarafa yakın olan oturaktan, diğeri kıç taraftan idare edilir. Büyük balıkçı motorlarında ise her iki yandan bırakılarak kullanılabilir. Bu kabil avcılıkta çaparilerin birbirine karışıp dolaşmasını önlemek için baş tarafa yakın yerden bırakılan oltanın ağırlıkları, diğerinden fazla olması icabeder. Bunu temin için oltadaki birinci firdöndünün halkasına 300 gramlık bir ağırlık ilâve edilir. Avcılığa başlanırken evvelâ hafif iskandilli çaparinin oltası 30 kulaç, sonra da ağır ve çift iskandilli çaparinin oltası 23 kulaç kadar bırakılır. Böylece her iki takımla gezinirken, ça-

parilerden öndeki diğerinden seviye itibariyle daha aşağıdan bir istikamet takip eder. Böylece dolaşma önlenmiş olur.

Gerek tek ve gerekse çift çapari ile av mahallinde gezilirken oynak görüldüğü takdirde vasıtaya sür'at verilerek sürüyü ön tarafından karşılamak için üzerine gidilir. Palamutlar görgü suretiyle veya tesadüfen çapariye atlayınca, vasitanın yolu kesilmeyerek, icabına göre azaltılarak 10-15 metre kadar gidişe devam olunur. Bundan maksat fazla miktarda balığın çapariye takılmasını sağlamaktır. Fakat bu gidişte palamutların zorlamasına dikkat edilir. Olta kullanılarak çaparinin kopması önlenir. Bu esnada 20-30 adet ve daha fazla palamutun birden yakalandığı vâkidir. Nihayet 10-15 metre gidildikten sonra yahut çapariyi dolduracak kadar palamutun atlaması halinde vasıta küçük ise 90 derecelik bir acı yapılarak, vasıta büyük ise doğrudan doğruya istop edilir. Çift çapari koyuverilmiş ise evvelâ öndeki, sonra diğeri çekilip balıklar çıkarılır. Olta tekrar denize bırakılarak avcılığa devam edilir. Bol olduğu takdirde iki üç saatlik av devresinde 200-300 çift palamut yakalamak işten bile değildir.

(Devamı Var)

— o o o —

1967 DÜNYA VE TÜRKİYE'NİN SU ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ

II

Şadan BARLAS

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilâtı (FAO) tarafından yayımlanmış bulunan 24. Balıkçılık İstatistikleri Yılığında çıkan rakkamlara göre, Kuzey Amerika hariç, öteki kıtaların hepsinin su ürünleri üretimi yükselmiştir.

Kıtaların üretimi hakkında ayrıntılı bilgiler aşağıda verilmiştir:

1967 de de Asya balık üretiminde başta gelmektedir

Uzak Doğu memleketleri dahil Asya memleketleri (Sovyetler Birliğinin Asyadaki toprakları hariç) 1967 yılında 22.580.000 ton yani Dünyaya su ürünleri üretiminin % 37.3 üne tekabül eden miktarda su ürünleri hasat etmiştir. Bu yüzde oranı bir yıl önceki orandan 0.1 daha az olmakla beraber 1967 yılı üretimi 1966 rakkamından 1.160.000 ton daha fazladır.

7.814.000 tonla Japonya 1967 yılında Asya'da lider üretici memlekettir. Bu rakkam sayesinde yeni bir rekor kırmış olan ve ayrıca Dünyaya ikincisi bulunan bu ülke tatlısullardan 1967 de hasat etmiş olduğu ürünlerin miktarını FAO ya bildirmemiştir. Bununla beraber bahis ko-

nusu üretim Japonya'nın genel su ürünleri üretimini etkileyecek hacimde değildir. Bu memleketin 1967 de hasat ettiği tatlısu ürünlerinin toplam 50.000 ton civarında olduğu tahmin edilmektedir. Japonya'nın incelenen yıl zarfında 100.000 tonun üstünde tuttuğu deniz balıkları şunlardır: 1.247.000 ton bir nevi mezgit olan Alaska Pollack'ı (*Theragra chalcogrammus*), 687.000 ton uskumru, 423.000 ton istavrit, 365.000 ton Japon hamsisi, 220.000 ton «Sanma» (*Cololabis saira*), 182.000 ton torik (*Euthynnus pelamis*), 133.000 ton iskorpit (*Sebastes* spp. hariç, *Scorpaenidae*'ler), 106.000 ton *Thunnus obesus* orkinosu, 101.000 ton kum balığı.

Japonya denizlerdeki su ürünlerini elde etmek için irili ufaklı yüz binlerce tekneyi yer yüzündeki bütün denizlerde çalıştırmaktadır ve ulusal ekonomisinde önemli yeri olan balıkçılık alanında muazzam yatırımlar yapmaktadır.

Asyanın diğer ülkelerinin hemen hemen hepsinde su ürünleri üretimi alanında önemli gelişmeler olmuştur. Artış kayd etmiş önemli ülkeler şunlardır:

Memleketler	1966 ton	1967 ton	+ ton
Hindistan	1.367.600	1.400.400	32.800
Filipinler	726.000	769.200	43.200
Tayland	708.100	849.400	141.300
Güney Kore	701.100	749.100	48.000
Formoza	425.300	458.100	32.800
Pakistan	412.000	417.000	5.000
Malasya	296.300	367.100	70.800
Seylan	106.400	115.600	9.200

1967 de 10 bin ilâ 100 bin ton arasında su ürünleri elde etmiş Asya memleketleri şunlardır: Hong Kong 86.900 ton (1966: 83.200 ton), Ryu-Kyu Adaları 29.300 ton (1966: 25.200 ton), İran 22.400 ton (1966: 21.000 ton), İsrail 22.000 ton (1966: 24.500 ton), Singapur 18.200 ton (1966: 18.500 ton), Kuveyt 13.000 ton (1966: 11.000 ton),

10.000 tonun altında hasat yapmış olan uluslar 1.800 tonla Lübnan (1966: 2.500 ton), 1.300 tonla Brunei (1966: 3.100 ton) ve 900 tonla Kıbrıs (1966: 900 ton) tır.

Kızıl Çin (1960: 5.8 milyon ton), Endonezya (1966: 1201 bin ton) Güney Viyetnam (1966: 380.5 bin ton), Birmanya (1966: 360 bin ton), Kamboçya (1966: 163 bin ton) FAO tarafından Yıllıkta Asya kıtasında gösterilen Türkiye (1966: 122.7 bin ton), Maskat ve Umman (1964: 100 bin ton), Güney Yemen (1965: 52 bin ton), Maldiv Adaları (22.4 bin

ton), Irak (1966: 18.3 bin ton), Makao (1966: 10.7 bin ton), Yemen (1964: 2.5 bin ton), Suriye (1966: 600 ton) ve Ürdün (1966: 200 ton) ün 1967 yılı üretimi hakkında FAO yıllığında istatistik mevcut değildir.

Avrupa balık üretiminde yeni bir rekor kırmıştır

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliğinin Avrupa'daki toprakları hariç, Avrupa balıkçıları 1967 de bir önceki yıla nazaran 270.000 ton bir artışla 11.820.000 ton balık tutmuşlardır.

1966 senesinde 506.000 ton üretimde bulunan Portekiz ile daha az miktarda balık hasat eden bir kaç Avrupa ülkesinin (Doğu Almanya 222.700 ton, Yunanistan 124.900 ton) üretimleri hakkında Yıllıkta bilgi verilmemiştir. Bu ülkelerin 1967 üretimlerini 11.820.000 tona ilâve edersek Avrupa Kıtası balıkçılık tarihinde ilk defa olarak 12 milyon ton haddi aşmış sayılır.

FAO Yıllığında mevcut rakkamlara göre Avrupa kıtasının Dünya balık üretimindeki payı 1966 da yüzde 20,5 iken bir yıl sonra 19,5'e inmiştir.

Yıllığa göre Norveç 1967 de Avrupada en büyük gelişmeyi kaydetmiş ülkedir. 1966 da olduğu gibi 1967 yılında da Dünya beşincisi ve Avrupa birincisidir. Danimarka ulusu da önemli bir gelişme kaydetmiştir. İzlandanın üretiminde bir yıl öncekine nazaran büyük bir gerileme olmuştur. Birleşik Krallık, Hollanda ve Faroe Adalarının üretimlerinde de azalma olmuşsa da İzlandadaki kadar önemli değildir.

Avrupada başlıca balıkçı memleketlerin 1967 de hasat ettikleri balıklara ait rakkamlar önem sıralarına göre aşağıda verilmiştir:

Memleketler	1966 ton	1967 ton	+veya— ton
Norveç	2.865.000	3.214.300	349.300
İspanya	1.363.000	1.430.600	67.600
Danimarka	850.800	1.070.400	219.600
Birleşik Krallık	1.068.400	1.026.100	— 42.300
İzlanda	1.240.300	896.300	— 344.000
Fransa	804.800	820.000	15.200
Batı Almanya	657.300	661.500	4.200
Polonya	334.900	338.900	4.000
İsveç	314.400	338.300	29.900
İtalya	334.300	337.300	3.000
Hollanda	353.100	314.600	— 38.500
Faroe Adaları	165.400	173.300	— 7.900

1967 yılında 170.000 tonun altında balık yakalamış olan Avrupa ulusları bölgelere göre şunlardır:

Kuzey Avrupa bölgesi: Finlandiya 73.700 ton (1966: 70.8 bin ton).

Avrupa Batısındaki Adalar: İrlanda 50.500 ton (1966: 39.7 bin ton)

Avrupa Ekonomik Topluluğu, vs.: Belçika 63.900 ton (1966: 62.7 bin ton)

Orta Avrupa (Denizle irtibatsız ülkeler): Macaristan 28.300 ton (1966: 26.7 bin ton), Çekoslovakya 11.700 ton (1966: 11.5 bin ton), Avusturya 4.200 ton (1966: 4.9 bin ton), İsviçre 3.000 ton (1966: 3 bin ton).

Güney Doğu Avrupa: Romanya 48.400 ton (1966: 36.5 bin ton), Yugoslavya 47.900 ton (1966: 45.5 bin ton), Bulgaristan 41.800 ton (1966: 26.8 bin ton).

Güney Batı Avrupa: Malta 1.400 ton (1966: 1.3 bin ton).

1967 de Avrupa'nın en çok balık tutmuş olan bölgesi altı ülkeyi (Danimarka, Faroe Adaları, Finlandiya, İzlanda, Norveç, İsveç) kapsayan Kuzey bölgesidir. Bu bölge, 1967 de 5770.0 bin ton balık üretimi ile bütün Avrupa ülkelerinin tutmuş oldukları su ürünlerinin (% 48.81) yarısına yakınıni elde etmiştir. Bunu, önem sıralarına göre izleyen bölgeler şunlardır: Dokuz ülkeli Avrupa Ekonomik Topluluğu, vs. (2.200.000 ton); beş ülkeli Güney Batı Avrupa (1.940.000 ton); dört adadan ibaret Batı Avrupa Adaları (1.080.000 ton); iki ülkeli Orta (Kuzey) Avrupa (520.000 ton), beş ülkeli Güney Doğu Avrupa (260.000 ton) ve beş ülkeli denizle irtibatsız Orta Avrupa (50.000 ton) izlemektedir.

Afrika Kıtasının balık üretimi her yıl muntazaman artmaktadır

Bu Kıta 1967 yılında 3.730.000 ton balık üretiminde bulunmuştur. FAO Yıllığındaki rakkam ve tahminlere göre bu üretim dokuz bölgeye ayrılmış toplam 60 ülke ve arazi tarafından elde edilmiştir.

Afrikanın öteki ülkelerinin bazılarında üretimde artış bazılarında gerileme olmuştur.

1967 de artış kaydetmiş memleketler önem sıralarına göre şunlardır:

Memleketler	1966 ton	1967 ton	+ ton
Güney Afrika	532.200	904.200	372.000
Güney Batı Afrika	650.000	740.200	90.200
Senegal	159.200	173.700	14.500
Tanzania	92.000	118.400	26.400
Gana	79.000	110.100	31.000
Çad	100.000	110.000	10.000
Kongo Kişinsa	84.000	93.200	9.200
Uganda	83.300	88.400	5.100
Fil Dişi Sahili	61.600	66.900	5.300
Dahomey	18.800	35.600	16.800
Siera Leone	32.200	33.600	1.400
Yeşil Burun Adaları	4.000	5.900	1.900

Gambia	3.700	4.100	400
İspanyol Saharası	3.800	3.900	100
Reünyon Adaları	2.600	2.800	200
Sao Tome	800	900	100

Üretimi gerilemiş ülkeler ise aşağıda gösterilmiştir.

Memleketler	1966 ton	1967 ton	— ton
Fas	303.400	258.000	45.400
Angola	327.500	292.100	35.400
Madagaskar	52.100	42.100	10.000
Zambia	40.100	38.500	1.600
Kenya	27.900	27.600	300
Kongo (Brazaville)	14.200	13.600	600
Burundi	16.600	12.300	4.300
Habeşistan	12.800	10.800	2.000
Ekvator Ginesi	1.200	1.000	200

FAO Yılığında Birleşik Arap Cumhuriyeti (1965: 94.000 ton), Mali (1965: 90.000 ton), Nijerya (1964: 64.200 ton), Kamerun (1965: 58.500 ton), Tunus (1966: 25.800 ton), Cezayir (1966: 20.300 ton), Sudan (1962: 18.600 ton), Malavi (1966: 17.500 ton), Liberia (1966: 11.800 ton) devletlerinin 1967 balık üretim istatistikleri gösterilmemiştir.

Afrika balıkçılığına önemli gelişmeler sağlayan başlıca iki memleket 1967 de 904.200 ton balık hasat etmiş olan Güney Afrika ile 740.200 ton balık üretiminde bulunmuş olan Güney Batı Afrikadır. Görüleceği üzere bu iki Afrika ulusunun müşterek üretimi (1.644.000 ton) adı geçen Kıtanın üretiminin (3.730.000 ton) hemen hemen yarısını teşkil etmektedir. 1966 yılından müşterek 462.000 ton daha fazla balık üreten bu iki Güney Afrika memleketinin üretimlerini artırmadaki çaba, bölgelerinde kurulmuş balık unu fabrikalarının ihtiyacı bulunan balık ham maddesini sağlamak içindir. Güney Afrikanın genel üretiminin üçte birini (299.200 ton) ve Güney Batı Afrikanın hemen hemen hepsini (707.400 ton) bilimsel adı *Sardinops ocellata* olan Güney Afrika sardalyası teşkil etmiştir.

Moritanyanın üretimi ilk kez 1967 FAO Yılığında çıkmıştır. Bu ülkenin o yıl hasat ettiği balık miktarı 30.700 tona balığ olmuştur.

Kuzey Amerikanın payı % 7.1 e inmiştir

Kuzey Amerika 1966 da Dünya balık üretiminin % 7.7 sine sahip iken bir yıl sonra bu payı 7.1 e düşmüştür. 1967 yılında 4.300.000 ton ba-

lık elde etmiş olan bu Kıta bir evvelki yıla göre 130.000 ton bir azalma kaydetmiştir. Kuzey Amerika 4.300.000 tonu ilk kez 1961 de hasat etmiştir. Bu alanda kaydettiği düşme bilhassa Amerika Birleşik Devletlerinin su ürünleri hassatında son senelerde görülen devamlı gerilemedir. Adı geçen ülke büyük insan, makina ve finansman gücüne sahip olmakla beraber, balık üretimini arttırmak amacıyla deniz balıkçılığına bilhassa uzak okyanuslarda balık avcılığına Japonya, Sovyet Rusya gibi henüz önem vermemiştir.

1948-1956 döneminde Dünya ikincisi, 1957-1959 döneminde Dünya üçüncüsü, 1960-1965 döneminde beşincisi olan Amerika Birleşik Devletleri 1966 da altıncılığa düşmüş ve 1967 de aynı sırayı işgal ederek o yıl 2.348.100 ton balık üretiminde bulunmuştur. Bu ülke Kuzey Amerika üretiminin yarısında biraz fazlasına sahiptir ve Peru'dan sonra İki Amerikanın ikincisidir.

1967 de Kanada 1.289.000 tonla Birleşik Devletlerden sonra Kuzey Amerikanın ikinci önemli balık üretici devletidir. 1960 dan itibaren üretiminde muntazaman artış kaydeden ve en yüksek rekorunu (1.346.000 ton) 1966 yılında elde etmiş olan Kanada 1967 de bir önceki yılın rakamına nazaran önemi küçümsenmiyecek miktarda (562.000 ton) daha az su ürünleri hasat etmiştir.

Kuzey Amerika kıtasına dahil bulunan diğer ulusların 1967 de tutmuş oldukları su ürünlerinin miktarı şunlardır: Meksika 350.300 ton, Panama 72.100 ton, Küba 63.000 ton, Grönland 45.000 ton, El Salvador 9.900 ton, Jamaika 17.200 ton, Sen Piyer ve Mikelon 8.300 ton, Barbados 7.100 ton, Nikaragua 6.500 ton, Porto Riko 5.100 ton, Guadelup 3.500 ton, Dominiken Cumhuriyeti 3.100 ton, Kosta Rika 3.000, Guatemala 2.500 ton, Honduras 2.500 ton, Bahama 2.300 ton, Grenad 1.300 ton, Bermuda 900 ton, Antigoa 800 ton, Sent Lüsi 400 ton.

Kuzey Amerikada üçüncü gelen Meksika 1967 yılında bir evvelki yıla göre 64.700 ton daha fazla bir artış kaydetmiştir.

Dünyada en çok hamsi üretiminde bulunan Güney Amerika Kıtası

1958 yılından beri Dünyada en çok hamsi hasat eden Kıta ünvanını kazanan Güney Amerika, 1967 de 12.140.000 ton su ürünleri üretiminde bulunarak Dünya su ürünleri üretiminin altıda birine erişmiştir. 1967 üretim rakkamı 1966 rakkamını 1.020.000 ton geçmiştir. Güney Amerika yeryüzünde en çok hamsi üreten kıta olduğu gibi, Dünyada en çok balık üretiminde bulunan ülkede yine bu Kıtadadır. Bu ülke, Perudur. 1962 den itibaren dünyanın en büyük balık üretici mertebesine erişmiş olan Peru 10.110.200 ton balık hasat ederek 1967 yılında yeni bir rekor daha kırmıştır. Aynı zamanda Peru, Dünyada 10 milyon ton balık üretim sınırını ilk aşan Devlettir. Bu yeni rekor 1964 yılı rekor rakkamından (9.116.500 ton) 993.700 ve 1966 yılı miktarından 1.321.200 ton daha

fazladır. 1967 üretiminin 9.82.600 tonu Peru hamsisi «anchoveta» dir. İkinci derecede balık ise 64.000 tonla palamuttur. Bu ülkenin hasat ettiği Hamsilerin hemen hemen hepsi balık unu imalinde sarfedilmektedir. Avlanack anchoveta miktarı hükümet tarafından her yıl balık unu stok durumuna göre ayarlanmaktadır. Aksi halde 10 milyon tonun çok üstünde hamsi tutmak mümkündür.

Dünyada hamsicilikte ikinci ve Güney Amerikada aynı sırayı işgal eden ülke Şilidir. 1967 yılında 1.052.900 ton balık elde etmiştir. Bu üretimin 705.400 tonu hamsi balığıdır. Şili en yüksek rekoru 1966 da 1.383.500 tonla kırmıştır. Bu, o yıl ilk kez en yüksek miktarda avladığı hamsiden (1.090.800 ton) ileri gelmektedir. Şili İkinci Dünya Savaşından önceki yılda (1938) ancak 32.000 ton balık tutmuştur. Savaştan sonra 1948 yılında üretim 64.600 tona geçerek o yıldan beri muntazaman artış kaydetmektedir. Son on seneden beri Güney Amerikanın batı açıklarında muazzam miktarlarda hamsi tezahür etmesi sonucu Peruda olduğu gibi Şili de hamsicilikte durmadan gelişme kaydetmektedir. 1966 yılında Kanadayı (1.346.000 ton) geride bırakarak Peru, Amerika Birleşik Devletlerinden sonra üçüncü gelmiş olan Şili, 1967 de 236.900 ton eksik bir üretimle iki Amerika kıtasında Kanadadan sonra dördüncü olmuştur.

Şilide hamsicilik aralıksız büyük hamleler yapmaktadır. Bu ülkenin bol miktarlarda hamsi üretimi sayesinde birkaç yıla kadar İki Amerika Kıtasında Perudan sonra geleceği ve hâlen dünya beşincisi olan Norveç'i (1967: 3.214.300 ton) yakından izleyeceği ve hatta geride bırakacağı kanısındayız.

Güney Amerikadaki diğer ulusların 1967 balık üretimi şudur: Arjantin 240.900 (1966: 233.000 ton), Venezüela 107.200 ton (1966: 97.700 ton), Güyan 13.900 ton, Sürinam 4.200 ton, Fransız Güyanı 800 ton.

Yıllıkta, Brezilya (1965: 373.200 ton), Kolombia (1966: 57.300 ton), Ekvador (1965: 15.800 ton) hakkında istatistik verilmemiştir.

Okyanusya kıtasında balık üretimi

FAO Yıllığında verilen istatistikî rakkamlara göre Okyanusya Kıtası 1967 yılında 200.000 ton üretimde bulunmuştur. Bu, 1966 rakkamından 10 bin ton daha fazladır. Üretimin 150.000 tonu Avustralya - Yeni Zelanda ve 20.000 tonu Yeni Gine'ye aittir.

1967 Sovyetler Birliği Üretimi yarım milyon ton kadar artmıştır

Yeryüzünde hiç bir ülke Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği gibi çok sayıda değişik denizlerle çevrili değildir. Artık, Baltık, Karadeniz, Hazar denizi, Pasifik Okyanusunun sardığı Sovyet Rusya 1967 de 5.777.200 ton balık hasat ederek yeni bir rekor kırmıştır. 1966 yılına nazaran 428.400 ton daha fazla olan bu üretim yüzden fazla su ürünle-

rinden meydana gelmiştir. Sovyetler Birliğinin 1967 üretiminin 444.800 tonunu tatlısu balıkları teşkil etmektedir. Dünyada en fazla tatlısu balıkları hasat eden ve Dünya dördüncüsü Sovyetler Birliği tatlısular ve denizlerden çok çeşitli ürünler elde etmek amacıyla, Japonyadan sonra, yeryüzündeki bütün denizlerde en çok balıkçı gemisi işleten devlettir. 1967 de yüz tonun üstünde hasat ettiği deniz balıkları önem sıralarına göre şunlardır: 659.600 ton Atlantik ringası (*Clupea harengus*), 533.600 ton Atlantik morinası (*Gadus morhua*), 512.900 ton Patagonya mezgiti (*Merluccius hubbsi*); 470.900 ton Alaska pollack (*Theragra chalcogrammus*); 342.200 ton Kuzey Pasifik ringası (*Clupea pallasii*); 170.700 ton İskorpit balıkları (*Sebates* spp. hariç, *Scorpaenidae*'ler); 166.900 ton Sparidae familyasına mensup mercan, fangri, çitari, kupes, tranca vs. gibi balıklar; 148.100 ton İstavrit (*Trachurus* spp., *Decapturnus* spp.); 131.700 ton Kuzey Atlantik hamsisi (*Engraulis encrasicolus*); 126.000 ton çaça (*Sprattus sprattus*); 104.400 ton Kap mezgiti (*Merluccius copensis*),

Sovyetler Birliğinin 1967 balık üretimi, İkinci Dünya Savaşından sonraki 1948 rakkamının (1.485.00 ton) dört katına yakın, 1959 üretiminin (2.759.000 ton) iki katından daha fazladır. 1967 üretiminin 4.199.800 tonu Rusya Sovyet Sosyalist Cumhuriyetine aittir. Diğer Sovyet Cumhuriyetlerinin üretimi ise önem sıralarına göre şöyledir (ton olarak):

Ukranya	441.100	Türkmenistan	46.700
Letonya	358.500	Özbekistan	12.700
Litvanya	269.000	Beyaz Rusya	7.300
Estonya	207.000	Moldavya	1.800
Kazakistan	103.500	Kırgızistan	1.400
Azerbaycan	65.500	Ermenistan	1.100
Gürcüstan	61.400	Tajikistan	400

Balık üretimini artırmak için durmaksızın çok büyük çabalar sarf eden Sovyetler Birliği 1967 yılında Azak ve Karadeniz sularından 131.700 ton hamsi hasat etmiştir. Bu, 1965 yılı rakkamının iki katı, 1966 üretiminden 5.600 ton daha fazladır.

(Devamı var)

Dünya Balıkçılık Âlemi

İÇ HABERLER

★ Balıkçılık konusunda Japonya, Hong Kong, İsrail'de incelemelerde bulunan Kanada Atlantik Balıkçılık Bakanı R. E. Richard ile New Brunswick eyaleti Fredericton kenti Balıkçılık Dairesi Tecrübi Balıkçılık ve Eğitim Şubesi Müdürü J. E. Henri Legare memleketlerine dönüşlerinde, 26 Ekim 1969 günü, İstanbul'a uğrayarak Et ve Balık Kurumunun Beşiktaş'taki Balıkçılık Müessesesi Müdürlüğünü ziyaret etmişlerdir. Mumaileyhler Müessese ilgililerinden Kurumun Balıkçılık faaliyetleri ile Türkiye balıkçılığı hakkında bilgi almışlar ve Kanada balıkçılığı hakkında izahat vermişlerdir.

★ Et ve Balık Kurumu frigorifik taşıma gemileriyle Ekim 1969 ayında toplam navlun değeri 131.024 T. Lirası tutan 307.4 ton çeşitli gıda maddeleri taşımıştır. Bu yükün 288.0 tonu yabancı memleket limanları, geri kalanı memleketimiz limanları arasında taşınmıştır.

★ Et ve Balık Kurumu soğuk depolarında Temmuz 1969 ayında 3859,3 ton buz imal etmiş, 3887,6 ton buz satmıştır.

★ Et ve Balık Kurumu soğuk depolarında temmuz 1969 da 37.8 tonu soğutulmuş, 54.3 tonu dondurulmuş olarak toplam 92.1 ton çeşitli deniz ve tatlısu balıkları muhafazaya alınmıştır.

★ Et ve Balık Kurumu balıkçılıkla ilgili programı gereğince Karadenizin batı kesiminde 2-25 ekim 1969 tarihleri arasında 83 gros tonluk Sazan av gemisiyle palamut av tatbikatında bulunmuştur. Bu faaliyet sırasında tutulan sözü edilen balıklar Kurumun Beşiktaş'taki (İstanbul) soğuk deposunda stok edilmiştir.

★ Et ve Balık Kurumu, Karadeniz Ereğlisinde palamut mübayaa-sında bulunmak üzere Ekim 1969 ayında bu bölgeye İstanbul'daki Balıkçılık Müessesesi elemanlarından teşkil edilen bir heyet göndermiştir.

★ Sularımızdaki yosunların değerlendirilmesi gayesiyle Et ve Balık Kurumunca bir müddetten beri başlanmış bulunan yosun çalışmalarının devamı olarak Ekim 1968 ayının son haftasında Marmara denizinin muhtelif derinliklerinde (60 metreden sahile kadar) numune toplanmıştır.

★ Et ve Balık Kurumu, balık unu imalâtında kullanılmak üzere, Ekim 1969 döneminde İstanbul piyasasından 14.4 ton balık mübayaasında bulunmuştur. Kurum, mezkûr ay zarfında Zeytinburnu Et Kombinasında 3.7 ton balık unu imal etmiştir.

★ İstanbul Balık Hâlleri Md.lüğünce verilen istatistiki bilgiye göre adı geçen Hâllerde Ağustos 1969 ayında toplam 3.319.751 Türk Lirası değerinde 545.041 kilogram ve ayrıca 47.825 adet çeşitli deniz ve tatlısu ürünleri satılmıştır. Sözü edilen ürünlerin cinsleri ilçe miktar ve aylık ortalama toptan kilogram satış fiyatları (bazı ürünlerin fiyatları adet esaslı üzerinden verilmiştir) şunlardır:

Deniz balıkları: Barbunya 4281 kg 3678 krş; Tekir 15536 kg 1613 krş; Kalkan 8982 kg 867 krş; Dil-Pisi 356 kg 2020 krş; Levrek 1781 kg 2830 krş; Kefal 9541 kg 1413 krş; Gümüş 606 kg 1424 krş; Kupes 134 kg 1043 krş; Mezgit 119 kg 820 krş; İskorpit 538 kg 601 krş; Mercan-Sinagrit 3237 kg 2350 krş; Hani, Lâpina, İşkına 217 kg 1061 krş; Lüfer 4968 kg 1310 krş; Minakop 3018 kg 1670 krş; Kaya 13 kg 650 krş; Hamsi 33989 kg 324 krş; Kılıç 2405 kg 2970 krş; İstavrit 5051 kg 412 krş; İzmarit 354 kg 350 krş; Sardalya 45764 kg 550 krş; Zargana 48 kg 281 krş; Gelincik 842 kg 1810 krş; Uskumru 3101 kg 1385 krş; Karagöz 1338 kg 1550 krş; Kolyoz 2627 kg 913 krş; Kırlangıç 800 kg 982 krş; Tirsi 211 kg 711 krş; Akya 406 kg 1270 krş; Çitari 95 kg 2201 krş; Torik 11179 kg (1644 çift) 353 krş; Palamut 370713 kg (370713 çift) 334 krş; Keler 7 adet 1240 krş; Marya 921 kg 692 krş.

İstanbul Balık Hâllerinde Ağustos 1969 ayında satılmış olan torik ile palamut balıklarının beher çiftinin ortalama aylık ağırlığı sırasıyle 6800, 1000 gramdır.

Tatlısu balıkları: Mersin 860 kg 1240 krş; Yılan balığı 9 kg 690 krş; Sazan 66 kg 850 krş; Yayın 4 kg 120 krş; diğer tatlısu balıkları 310 kg 370 krş.

Krústaseler: Karides 8681 kg 2960 krş; Pavurya 8617 adet 223 krş; Böcek 1139 adet 3589 krş; İstakoz 3262 adet 3053 krş.

Molüskler: Midye 34800 adet 4 krş.

DIŞ HABERLER

FAO

★ Deniz sularının kirlenmesi yeni bulaşım şekilleriyle daha da vahamet kesbetmiştir. FAO Balıkçılık Departmanından Dr. Sidney Z. Holt bu şekillerden bir tanesinin kimyasal artıkların denize dökülmesinde kullanılan uzun boşaltma borularıdır demiştir. Artıkları, gemiler yerine kı-

yıdan denize doğru uzanan borularla kıyıdan çok uzak mesafelere dökmek için artan bir eğilim mevcuttur.

Dr. Holt bazı boruların kıyıdan denize doğru birkaç mil uzandığını ve bunların balıklar ile öteki deniz yaratıklarına faydalı olan endüstriyel artıkları ve çöpleri taşıdıklarını ilâve etmiştir. Bu dökmeyi kayd ve ya kontrol edecek milletlerarası bir mevzuat yoktur. Bununla beraber Dr. Holt dökme işinin büyük bölümünün gemilerle yapıldığına işaret etmiştir. Söz konusu zehirli maddelerin döküm halinde taşınmasından mütevellit kazaran zehirlerin buluşması sebebiyle gelişen tehlikeyi kaydetmiştir.

Dr. Holt 34 ulusun kurmuş olduğu FAO Balıkçılık Komitesi huzurunda, deniz sularının kirlenmesi problemleri ve ilerde «Torrey Canyon» benzeri faciaların önlenmesi için gerekli milletlerarası işlemlerin yapılması konusunda konuşmuştur.

Polonya ve Filandiya, endüstriyel artıklar ile kıyı sularının sığ olmasından ötürü Baltık denizinde kirlenmenin kötüleştiğini komiteye bildirmişlerdir. Baltık denizinin kirlenmesi Milletlerarası Deniz Araştırma Konseyince yayımlanacak bir etüdün konusunu teşkil etmektedir.

İspanya ile Portekiz ülkelerinin 200 mil açığında, İberyanın yakınında radyoaktif artıkların devamlı olarak dökülmesinden İspanya şikâyet etmiştir.

Nijerya, kıt'a sahanlıklarında yapılan petrol aramalarında kullanılan su altı patlayıcı maddelerinin infilâk ettirilmesi neticesinde hasıl olan dalgaların balıkçılığa etkisine dikkati çekmiştir.

Tanzania, Süveyş Kanalı'nda seyrüseferde bulunmamaları gereken çok büyük tankerlerin sebep oldukları kirlenme korkusunu ifade etmiştir. Hâlen bu ülkede kıyı sularının kirlenmesi problemi yoktur.

Öteki Afrika ülkeleri, endüstrileşmenin memleketlerini deniz sularının kirlenmesi bakımından en yeni bir bölge haline getirdiğini ifade etmişlerdir.

Birleşik Krallık, yeni kirlenme şekillerinin, araziden gelen mikroba karşı ilâçlar dahil, her zaman vuku bulduğunu kaydetmiştir.

Dr. Holt kirletici maddelerin çeşidinin «bu maddeler hakkında bilgi edinme kabiliyetimizden her zaman daha çabuk arttığını» açıklamıştır.

FAO 1970 sonlarına doğru deniz sularının kirlenmesi ve bunun balıkçılığa etkileri konusunda milletlerarası bir Konferans düzenleyecektir.

Memleketimizi çevreleyen denizlerin kirlenmesine gelince, yurdumuzda kurulmuş ve hâlen kurulmakta olan çeşitli endüstri kollarının önemli bölümü kıyı bölgelerimizde bulunmaktadır. Bu nedenle bu bölgelerde denize dökülen, ve ileride kıyılarımızda kurulacak yeni endüstri kollarından ötürü hacmi daha da artacak endüstriyel artıklar ile diğer nevi

Çöpleri, ulusumuzun beslenmesinde lüzumlu ham maddenin bir bölümünü teşkil eden ürünleri ihtiva eden denizlerimizi kirletmektedirler. Bu kirlenme denizlerde yaşayan yaratıklar arasında önemli oranda vefiyata sebep olmaktadır. Bunun sonucu, insan besini için lüzumlu olduğu bütün dünyaca kabul edilmiş bulunan ve ulusumuza daha fazla miktarlarda yedirmeye büyük çaba sarf ettiğimiz proteinleri ihtiva eden deniz ürünlerimiz muhakkak ki azalmaktadır. Bu durum muvacehesinde, hadizatında, içersinde yaşadıkları denizlerin kimyasal, fiziksel ve biolojik, terkibinden dolayı bolluk potansyelleri sınırlı bulunan ürünlerimizin muhafazasını sağlamak amacıyla, çeşitli endüstri kollarımızın yerleşmiş bulunduğu kıyı bölgelerde endüstriyel artıkların denize dökülmesinde lüzumlu tedbirlerin daha fazla geçikmeye meydan vermeden alınmasının diğer taraftan FAO nun gelecek yıl sonunda düzenleyeceği konferansa memleketimizin de katılarak konferansta varılacak kararlardan bize uygun olanlarının en kısa zamanda uygulanmasının memleketimizin her alanda kalkındırılması amacıyla uygulanan beşer yıllık Kalkınma Plânlarında balıkçılığımız için öngörülen tedbirlerin gerçekleşmesinde şüphesiz payları olacaktır.

BALIK VE BALIKÇILIK

(FISH and FISHERY)

Foundation : 1953

VOL. XVII	December	ET ve BALIK KURUMU G. M.	EDITOR
No. 11	1969	BALIKÇILIK MÜESSESESİ MD.	O. KARAATA
		BEŞİKTAŞ - İSTANBUL	

CONTENTS

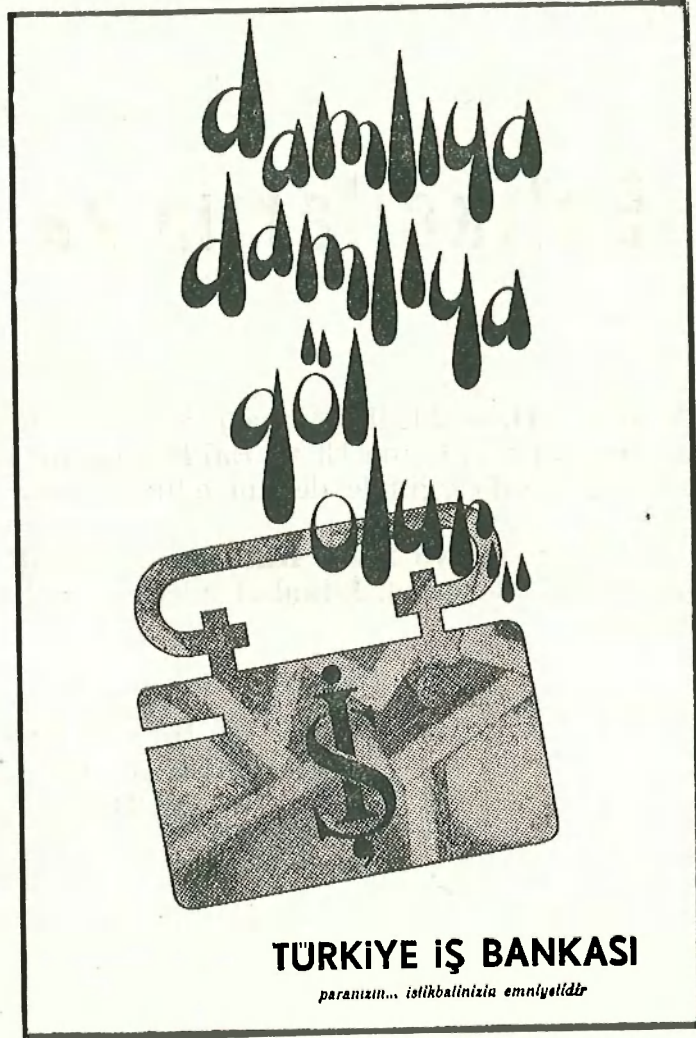
	Page
THE LAKE OF ABAND (TURKEY) AS OBSERVED BY AN AMATEUR FISHERMAN	1
THE RECENT FOUR YEARS SITUATION OF THE FROZEN, SALTED AND DRIED FISH AND SIMILAR PRODUCTS ON THE INTERNATIONAL MARKETS	4
THE SALMONS AND TROUTS (PART XVI) Trouts in Turkey (continued), Trout reproduction in Turkey, Trout fishing in Turkey, Trout fishing regulation in Turkey, Bibliography	8
PELAMID-BONITO IN TURKISH WATERS	13
1967 FISH PRODUCTION IN THE WORLD AND TURKEY (PART II) ...	16
WORLD FISHING NEWS	24

Balıkçılarımıza

M.W.M. (Halk dili ile Marşal) deniz motorlarına ait yedek parçaların satışına Et ve Balık Kurumu Balıkçılık Müessesesi Müdürlüğünde devam edilmektedir.

İsteklilerin Et ve Balık Kurumu Balıkçılık Müessesesi Müdürlüğü, Beşiktaş, İstanbul adresine müracaatları rica olunur.

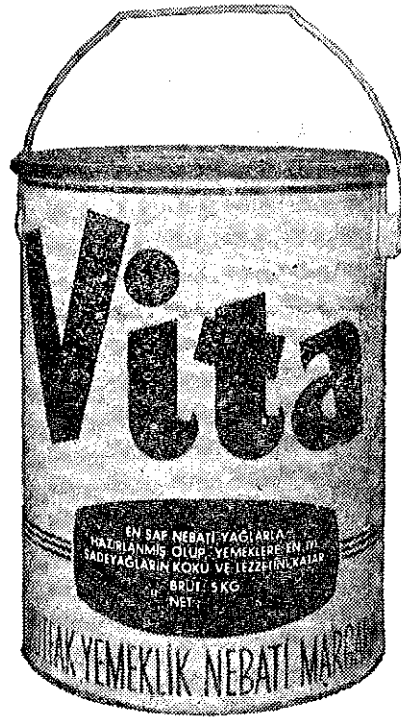
**ET VE BALIK KURUMU
BALIKÇILIK MÜESSESESİ
MÜDÜRLÜĞÜ**

TÜRKİYE İŞ BANKASI

paranızın... istikbalinizle emniyetlidir

Vita'nızı
şimdi
5 kg.lık
kutularda
alınız...

Vita'nın 5 kg.lık kutuları kolaylığınız için düşünülmüştür.

• plastik kapak Vita'nızı taptaze olarak muhafaza eder.

• Madeni kulp taşımayı kolaylaştırır.

Evet Vita'nızı 5 kg.lık kutularda almakta istifâdeniz vardır.

Vita yemeğin lezzeti, midenin dostu.

BAŞAK SIGORTA A.Ş.

Türkiyede Sermayesi ve Teşkilâtı En Büyük Sigorta Şirketi
Sermayesi : 3.000.000

YANGIN — NAKLİYAT — HAYAT — KASKO — TRAFİK
FERDİ VE KOLLEKTİF KAZA — HIRSIZLIK
CAM KIRILMASI — UMUMİ MES'ULİYET
SİGORTALARI

Çabuk İş — Kolay Ödeme

TÜRKİYENİN HER TARAFINDA
T.C. ZİRAAT BANKALARI,
EMNİYET SANDIKLARI ve
TURİZM BANKASI

ACENTELERİDİR

Telefon: 46 31 60 (5 HAT)

**sıcak, soğuk, ses
izolasyonunda**

İZOCAM
CAMYÜNÜ

- * HAFİFTİR
- * ELASTİKİDİR
- * KIRILMAZ
- * YANMAZ
- * ASİTLERE MUKAVİMDİR
- * FİRESİ YOKTUR

İZOCAM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.
BANKALAR CAD. TÜRKELİ HAN KAT 3
TELEFON: 49 84 51 - 52

EBK 62/1969